

UJVÁRI JÁNOS (1968–2012)

Búcsúzni mindig fájdalmas, de különösen fájó, ha egy élete virágában lévő, fiatal embertől kell örök búcsút vennünk – mint tettük ezt a borongós, szeles április 16-án az újpesti temetőben.

Ujvári János rövidre szabott, 44 esztendő titevő életéből 22 évet töltött egyazon munkahelyen. A katonai szolgálat teljesítése után, érettségivel lépett be, és több felsőfokú végzettség birtokában, könyvtárvezetőként távozott a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalából. Sikeres pályafutása személyes adottságainak volt köszönhető, amelyeket nagyszerűen ki tudott bontakoztatni egy innovatív, bátorító, inspiráló munkahelyi környezetben.

Ujvári János munkahelyének a neve fennállásának századik évében Magyar Szabadalmi Hivatalra változott, majd újabb másfél évtized múltán a – kiteljesedett tevékenységi körét hűen reprezentáló – Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala névre módosult.

A hivatal könyvtárát 1949-ben alapították: két jogelődjé, a Magyar Királyi Szabadalmi Hivatal, valamint a Magyar Királyi Szabadalmi Bíróság könyvtárának összevonásával. Kezdetben a könyvtár állománya a nagyközönség számára nem volt elérhető, 1994 óta viszont már nyilvános könyvtárként áll az érdeklődők rendelkezésére. Ujvári János kezdeményezésére a könyvtár 2011 májusában felvette egykori segédhivatali főigazgatójának, a Szabadalmi Közlöny első felelős szerkesztőjének, Frecskay Jánosnak a nevét.

Ujvári János még az Országos Találmányi Hivatalba lépett be 1990-ben, ahol első éve a tudásvágyból fakadó útkeresés jegyében teltek, a Szabadalmi Társaságban folyó munka viszont elég hamar kijelölte azt a szakmai utat, amelyen a számára hátralévő két évtizedben következetesen, fokról fokra, egyre több tudás birtokában, mind följebb és följebb jutott. Először az OSZK könyvtárasszisztens-képzésén vett részt, majd néhány év elteltével kitűnő eredménnyel, okleveles könyvtárosként diplomázott az Eötvös József Főiskola budapesti kihelyezett tagozatán. Sikerrel teljesítette a köztisztviselők számára kötelező, igen összetett közigazgatási alap-, majd szakvizsgát, és minden kínálkozó lehetőséget kihasználva képezte magát az iparjogvédelmi tájékoztatás terén. Tíz év alatt négy alkalommal vett részt az Európai Szabadalmi Hivatal által szervezett kurzusokon, ahol angol nyelven kellett megszereznie a szabadalmi információkeresésben való jártasságot. 2004-ben diplomázott a felsőfokú iparjogvédelmi szaktanfolyamon. Mindezek eredményeként, megszerzett tudása és szakmai tapasztalata alapján kinevezték a Szabadalmi Társaság és Iparjogvédelmi Szakkönyvtár vezetőjének – ekkor valamennyien úgy éreztük, az őt megillető helyre került.

Sajnálatos módon az örömet igen hamar beárnyékolta a súlyos betegséggel való szembeesés ténye. Lelkiereje és küzdeni akarása ekkor mutatkozott meg a maga teljességében – párját ritkító nyugalommal viselte az újabb és újabb megpróbáltatásokat. A mind gyako-

ribbá váló mélypontokról mindig volt ereje megújulva visszatérni a hétköznapi tennivalókhoz. Betegségéről lefegyverző nyíltsággal és őszinteséggel tudott beszélni annak, aki baráti érdeklődéssel fordult felé, de ha nem kérdezték, egy szót sem szólt róla.

János fiatalon lett vezető, és ezen a vizsgán is kitűnően megállta a helyét. Közvetlen munkatársai előtt nap mint nap bizonyította rátermettségét, vezetői kvalitásait. Inspiráló közeget teremtett annak, akiben megbízott: ellenőrzés nélkül, önállóan hagyta dolgozni, ha valakiben felismerte a szuverén egyéniséget. Akit irányítani kellett, folyamatosan terelgette a jó irányba. Őszinte ember volt, aki nem félt bevallani esetleges tévedéseit. Igazságos, nagyvonalú, következetes magatartása miatt beosztottai, munkatársai szerették, becsülték.

Ujvári János tragikusan rövidre szabott életének fő műve lett a szabadalmi tár és könyvtár korszerűsítése. Az elmúlt két évtized alatt paradigmaváltás történt az évszázados múltra visszatekintő gyűjteményben. A legfontosabb fordulatnak az előzőekben már említett változást tekinthetjük, amikor zárt intézményi könyvtárból a nemzeti bibliográfiai számbavétel szempontjából is jelentőséggel bíró nyilvános könyvtár lett. (A szabadalmi dokumentumok egyedüli őrzőhelye a magyar könyvtári rendszerben.)

A kor szellemével nemhogy együtt haladva, de időnként azt megelőzve tért át a szakkönyvtár az informatikai eszközök használatára. A '90-es években két területen is előtérbe kerültek a számítógépi eszközök: egyrészt a könyvtárgépesítésben, másrészt az adatbázis-építésben. Az iparjogvédelmi szakkönyvtárban már 1991-ben megjelentek az első számítógépek. Tíz éven át, 2001-ig a szakkönyvekről, illetve az iparjogvédelmi cikkekről két önálló adatbázis épült, amelyeket 2000-ben integrált könyvtári rendszerrel váltottak fel. Először a TINLIB alkalmazást használták, 2006-tól pedig mind a mai napig a HunTéka rendszerrel dolgoznak a könyvtárosok.

A magyar szabadalmi és használatiminta-dokumentumokat tartalmazó HUNPATÉKA adatbázis 1994-től 2001-ig jelent meg CD-ROM-on, 2001 áprilisában ezt váltotta fel a lényegesen bővebb adattartalmú PIPACS (Publikus Iparjogvédelmi AdatbázisCSalád), amelyet DVD-ROM-on adtak ki. A PIPACS a maga nemében egyedülálló módon egységes webes felületen kínálta a Magyarországon oltalom alá került összes szabadalom, használati minta, ipari minta, védjegy és földrajzi árujelző, illetve a folyamatban lévő bejelentések adatait. Az offline kiadványokat az online elérhető verziók is követték: a HUNPATÉKA 1996-tól 2001-ig, a PIPACS pedig 2001-től 2011-ig szolgálta az iparjogvédelmi tájékoztatást. (A PIPACS-ot 2011-ben az SZTNH „e-kutatás” adatbázisa váltotta fel.) Nem kell külön hangsúlyozni, hogy mindezen adatbázis-fejlesztésekben Ujvári János tevékenyen részt vett.

Legfőbb és leginkább az ő személyéhez köthető, korszakos jelentőségű munkájának bizvást a szabadalmi tár dokumentumainak teljes körű digitalizálását tekinthetjük. A közel negyedmillió egységet kitevő szabadalmi dokumentumtömeg mintegy kétfélmillió oldal. E munka 2011-ben befejeződött; ezzel 1896-tól napjainkig valamennyi, magyar szabadalmi oltalmat kapott találmány közzétételi példánya digitalizálva lett. Az „e-kutatás” adatbázisba

jelenleg is folyik a dokumentumok betöltése – sajnos, a megvalósulást János már nem érhet-
te meg, így a digitalizálás hatalmas, embert próbáló feladata az ő hattyúdalává vált.

A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának vezetősége úgy döntött, hogy kegyelettel őrzi
és ápolja fiatalon elhunyt könyvtárvezetője emlékét: ennek érdekében a hivatal által a felső-
oktatási intézmények végzős hallgatói számára kiírt, szellemitulajdon-védelmi tárgyú dip-
lomamunka/szakdolgozat támogatására vonatkozó pályázat 2012 őszétől Ujvári János nevét
fogja viselni.

Tószegi Zsuzsanna